

УДК 811.161.2'373.46:81'27

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/28.208739>

Тетяна ПРУДНИКОВА,
 orcid.org/0000-0002-2922-9541
 здобувач кафедри української мови
 Східноєвропейського національного
 університету імені Лесі Українки
 (Луцьк, Україна) adamsi@inbox.ru

ЛЕКСЕМИ З ПРЕФІКСОЇДОМ *КРИПТО-* НА ТЛІ ДИНАМІКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ: СЕМАНТИЧНО-ДЕРИВАЦІЙНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

У статті акцентовано на розширенні економічного словника української мови завдяки англіцизмам та поступовому спрямуванні вузькоспеціалізованих понять до групи широкоживаних. Зазначено, що виникнення нових термінів із префіксоїдом *крипто-* пов'язане з низкою інтра- та екстралінгвальних чинників. Мовні одиниці схарактеризовано на тлі динаміки української економічної терміносистеми. Метою статті передбачено проаналізувати семантичні й словотвірні особливості найпоширеніших економічних неотермінів із першою частиною *крипто-*, з'ясувати специфіку їх функціонування в медійному дискурсі початку XXI ст. Установлено, що термінологічні неoderивати як маркери реалій, дії, процесів, пов'язаних із віртуальними (цифровими) коштами, утворені переважно основокладанням. Найуживанішою в медійному просторі визначено інновацію «криптовалюта», що потрапила до української мови з англійської й зазнала мовленнєвої актуалізації на початку XXI ст. Іменники з першою частиною *крипто-* об'єднано у дві групи: зі значенням неістот (*криптоактив, криптобіржа, криптогаманець, криптодериват, криптоекономіка, криптоіндустрія, крипториннок, криптосервіс, криптостан, криптостартап, криптосфера, криптопростір, криптоферма, криптоанархізм, криптомат*) та істот (*криптоаналітик, криптоексперт, криптофахівець, криптоюрист, криптоспільнота, криптоанархіст*). До субстантивів із префіксоїдом *крипто-*, які полишають термінологічні межі й спрямовані до групи загальноживаних, зараховано такі, як *криптолихоманка, криптокит, криптоакула, криптоведмідь, криптосвиня, криптовіця, криптолось, криптозасць, криптововк*. Виділено деякі складні неолексеми з префіксоїдом *крипто-*, що слугують дериваційною базою для творення інших номінацій переважно суфіксальним способом. Порушено проблему нормативності орфографічного оформлення аналізованих номінацій.

Ключові слова: мова засобів масової комунікації, економічна лексика, лексичне значення, стилістична роль.

Tetiana PRUDNYKOVA,
 orcid.org/0000-0002-2922-9541
 Candidate of Ukrainian Language Department
 of Lesia Ukrainka Eastern European National University
 (Lutsk, Ukraine) adamsi@inbox.ru

LEXICAL ITEMS WITH PREFIXOID *КРИПТО-* AGAINST DYNAMICS OF UKRAINIAN ECONOMIC TERM SYSTEM: SEMANTIC-DERIVATIVE INTERPRETATION

The article focuses on expanding the economic vocabulary of the Ukrainian language due to English loan words and the gradual directing of highly specialized concepts to the group of commonly used ones. It is noted that the emergence of new terms with the prefixoid *крипто-* is related to a number of intra- and extralinguistic factors. The linguistic units are characterized against the dynamics of the Ukrainian economic term system. The purpose of the article is to analyze the semantic and word-forming features of the most common economic neo-terms with the first part *крипто-*, to find out the specifics of their functioning in the media discourse of the beginning of the XXI century. It is established that terminological neo-derivatives as markers of realia, actions and processes related to virtual (digital) money, are formed mainly in a nominal word formation way. The most used innovation in the media space is *криптовалюта*, which came to the Ukrainian language from English and has been updated in the beginning of the XXI century. Nouns with the first part *крипто-* are combined into two groups: with the meaning of inanimates (*криптоактив, криптобіржа, криптогаманець, криптодериват, криптоекономіка, криптоіндустрія, крипториннок, криптосервіс, криптостан, криптостартап, криптосфера, криптопростір, криптоферма, криптоанархізм, криптомат*) та істот (*криптоаналітик, криптоексперт, криптофахівець, криптоюрист, криптоспільнота, криптоанархіст*). *Криптолихоманка, криптокит, криптоакула, криптоведмідь, криптосвиня, криптовіця, криптолось, криптозасць, криптововк* belong to the substantives with prefixoid *крипто-*, which leave the terminological boundaries and directed to the group of commonly used ones. It is highlighted some complex neo-lexemes with prefixoid *крипто-*, which serve as a derivative base for forming other nominations predominantly in a suffixal way. The problem of normalization of the spelling of analyzed nominations is raised.

Key words: mass media language, economic vocabulary, lexical meaning, stylistic role.

Постановка проблеми. Віддзеркалення змін в економічному житті держави слугує вагомою передумовою динамізму в межах лексико-семантичного ладу мови загалом і в термінологічній системі зокрема. Розбудова української економічної термінології значною мірою відбувається в періоди реформування й зростання економіки. У такому разі часто простежуємо явище міжмовної взаємодії, наслідком якого є запозичення. Професійному економічному мовленню притаманна наявність значної кількості спеціальних категорій, натомість термінологічний апарат мови української публіцистики вузький, що зумовлено адресуванням інформації великій аудиторії, переважна частина якої не є фахівцями в економічній сфері. У газетній публіцистиці автори зазвичай послуговуються базовими поняттями, прагнучи зробити текст зрозумілим для максимальної кількості реципієнтів, і в разі використання незрозумілого чи малозрозумілого слова часто вдаються до його пояснення. Нині активні тенденції оновлення економічної термінології простежуємо в описах валютно-фінансової системи, кредитування, ціноутворення тощо, де часто домінує запозичена термінологія.

Аналіз досліджень. Проблема опису мовних одиниць на позначення різноманітних економічних понять, процесів, явищ в українській лінгвістиці не нова. Зокрема, лексику економічної сфери як об'єкт дослідження вибрали Л. В. Кушмар, О. М. Михалевич, М. І. Навальна, О. А. Покровська та ін. Різноманітне студіювання української економічної термінології запропонували Т. М. Дячук, О. С. Черемська, В. Ф. Жовтобрюх, І. М. Шелепкова, Г. В. Чорновол, О. В. Чуєшкова та ін. На функціонуванні соціально-економічної лексики англійського походження в українських засобах масової інформації кінця ХХ – початку ХХІ ст. зосередила увагу Т. М. Рудакова. Попри наявність значної кількості напрацювань, вивчення новітньої економічної термінології, засвідченої в періодичних виданнях, не можна вважати вичерпним, адже економічні трансформації постійно відбуваються в сучасному світі, що безпосередньо впливає на активізацію понять в економічній термінології.

Мета статті – розглянути найпоширеніші неолексеми з префіксоїдом *крипто-* на тлі динаміки української економічної терміносистеми, схарактеризувати їхні семантичні й словотвірні особливості та специфіку функціонування в медійному дискурсі початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу. Економічну терміносистему попри відносно обмежену сферу

вживання та тенденцію до однозначності не можна вважати ізольованою й позбавленою мовного динамізму. Як відомо, розвиток економіки, новини цієї галузі цікавлять не тільки її дослідників, а й пересічних громадян. Доказ цього – щоденна наявність інформації в газетній публіцистиці, промови вищого керівництва держави про сучасний стан економіки та ін., на основі чого впродовж першого двадцятиріччя ХХІ ст. найчастіше простежуємо певні зміни в термінологічній системі цієї галузі. У медійному дискурсі помітне функціонування нових економічних номінацій, які часто запозичують з інших мов. Важливою рисою термінологічної динаміки є поступове спрямування вузькоспеціалізованих понять до групи широковживаних лексем. О. А. Стишов такий потенціал приписує передусім інтернаціоналізмам, що активно потрапляють до українського слововжитку з англійської мови та її американського варіанта (Стишов, 2003: 65). Виявляючи солідарність із міркуваннями дослідника, зазначимо, що розширення економічного словника завдяки англіцизмам цілком закономірне, воно зумовлене активними процесами глобалізації, а отже, й спілкуванням між людьми різних національностей. Для реалізації цих та низки інших питань активно вживають англійську мову.

На початку ХХІ ст. завдяки доступності Інтернету, соціальних мереж до складу української економічної термінології потрапило чимало запозичень, що стало передумовою розширення сфери спілкування, створення нових технологій, різних мережевих проєктів тощо. Із настанням цифрової епохи в людей з'явилася можливість використовувати з користю для себе нові технології, заробляти гроші у віртуальному світі. До термінології економіки потрапило чимало інновацій, серед них – *криптовалюта*, *біткойн*, *блокчейн* та ін. Як справедливо наголошує М. І. Навальна, «термін певний час «не обростає» значеннями на своєму первинному етапі використання, коли він тільки увійшов до мови, означаючи нові поняття, предмети, дії, процеси тощо» (Навальна, 2018: 76). Таке явище зазвичай простежуємо на прикладі функціонування запозичених економічних понять із першою частиною *крипто-*.

Термін *криптовалюта* на позначення віртуальних (цифрових) коштів та пов'язаних із ними платіжною системою, фінансовими послугами потрапив до української економічної терміносистеми з англійської мови (*cryptocurrency*) і став уживаним у медійному просторі особливо з часу появи у 2009 р. біткойнів. Зазвичай його використовують у формі однині, хоча зрідка натрапляємо

на множину, пор.: «*Біткойн Ескобара*»: брат найвідомішого в світі наркобарона запускає свою **криптовалюту** (заг.) (<https://news.finance.ua>, 17.02.2018); **Криптовалюта**, яку розробляє Китай, підірве панування долара на світовому ринку – *Deutsche Bank* (заг.) (<https://news.finance.ua>, 02.02.2020) і **Криптовалюти** та операції з ними в податковому законодавстві України не врегульовані (<https://yur-gazeta.com>, 20.08.2019). Поняття **криптовалюта** – складне слово, першу частину якого **крипто-** у словниках іншомовних слів розтлумачено як «(гр. *κρυπτός* – таємний, прихований) ... «таємно» або належність до якогось прихованого стану» (Словник, 2000: 305), а другу – **валюта** – «(італ. *valuta*, від лат. *valeo* – коштую) – 1) Грошова одиниця країни. 2) Тип грошової системи, що діє в країні: вільно конвертована в. – **валюта**, яка вільно обмінюється на іншу. 3) Іноземні гроші, а також **векселі**, **чеки** тощо, використовувані в міжнародних розрахунках (іноземна в.)» (Словник, 2000: 99).

Активізацію аналізованого терміна засвідчує продуктивність пов'язаних із ним дериваційних процесів. Збагаченню словникового складу української мови сприяють утворені суфіксальним способом (за допомогою форманта *-н-*) прикметники, часто підпорядковані словам *біржа*, *галузь*, *компанія*, *ринок*, *проект*, *хедж-фонд*, *мільйонер*, *мільярдер* та ін.: *Міністерство національної оборони Південної Кореї з понеділка блокує доступ до криптовалютних бірж на військових базах* (<http://zib.com.ua>, 19.01.2018); *Редакція Cryptobit Media підготувала своїм читачам список-рейтинг найвідоміших і багатих діячів криптовалютної галузі* (<https://cryptobit.media>, 15.04.2019); *Загальна капіталізація криптовалютного ринку знизилася приблизно на чверть, до позначки \$152 млрд* (<https://minfin.com.ua>, 12.03.2020); *Компанія Facebook може змінити профіль свого криптовалютного проекту Libra після ряду спірних ситуацій із регуляторами в різних країнах* (<https://nv.ua>, 04.03.2020).

Важливо зазначити, що, крім терміна «**криптовалюта**», першу частину **крипто-** містять інші складні за будовою поняття економічної тематики, творення яких також не суперечать внутрішньомовним дериваційним законам. Журналісти моделюють їх передусім із метою інформувати про два факти дійсності, вдаючись до закону мовної економії. У деяких медіатекстах лексеми аналізованого різновиду оформлюють із дефісом, що, на нашу думку, суперечить чинним орфографічним нормам. Написання цих одиниць разом аргументуємо їхньою співвідносністю з підрядним сло-

восполученням та наявністю сполучного звука *о*. Попри це ілюстративний матеріал подаватимемо без змін, як фіксує джерело. Досліджувані новотвори позначають як неістот, так і назви істот. До номінацій неістот належать:

1) **криптоактив**, що часто використовують як синонім до термінів «**криптовалюта**» та «**криптовалютний актив**»: *У відомстві підкреслили, що Binance буде платити в Україні податки від операцій з криптоактивами...* (<https://nv.ua>, 16.01.2020); *Замість статичних чисел чистий статок людей у списку зазначений у діапазонах, розрахованих на підставі «приблизних запасів криптовалют, прибутку після оподаткування від торгівлі криптоактивами та частками в бізнесі, пов'язаному з криптовалютами»* (<https://www.unn.com.ua>, 07.02.2018). Подекуди автори публікацій подають тлумачення цієї лексеми: *Уже не вперше народні депутати намагаються залучити в Україну інвестиції шляхом уведення криптоактивів у законодавче русло. ... Під віртуальним активом пропонують розуміти особливий вид майна, який є цінністю у цифровій формі, що створюється, обліковується та відчується електронно* (<https://zib.com.ua>, 30.11–06.12.2019);

2) **криптобіржа** – організований віртуальний майданчик, що дає можливість обміняти один різновид криптовалюти на інший чи на гарантовані державою платіжні засоби (фіатні гроші). Значений дериват функціонує як значеннєвий еквівалент словосполучення «**криптовалютна біржа**», пор.: *Найбільша в світі. Криптобіржа Binance відкрила рахунок в українському банку* (заг.) (<https://nv.ua>, 16.01.2020) і *Міністерство трансформації та криптовалютна біржа Binance підписали меморандум про співпрацю в листопаді 2019 року* (<https://nv.ua>, 16.01.2020);

3) **криптогаманець** – платформа чи програмне забезпечення, що дає змогу зареєстрованому користувачеві здійснювати певні фінансові операції з криптовалютою. Криптогаманець передбачає обов'язкову наявність приватного ключа, кодового слова, за допомогою яких можна активувати апаратний гаманець: *Хакери зламують криптогаманці через номери мобільних телефонів* (заг.) (<https://news.finance.ua>, 23.08.2017). В одній із публікацій використано вторинну номінацію аналізованого поняття «**криптофортеця**»: *Ваша персональна криптофортеця. Блог Сергія Калініна* (заг.) (<https://nv.ua>, 15.12.2017);

4) **криптодериват**, ужитий у публіцистиці на позначення похідного фінансового інструменту, у створенні якого беруть участь усі учасники про-

цесу: клієнти, партнери та ін. Пор. пояснення лексеми *дериват* у словниках: *дериват* – «спец. Похідне від чого-небудь первинного (в хімії, лінгвістиці, ґрунтознавстві і т. ін.)» (ВТССУМ, 2005: 287). Наприклад: *Біржа крипто-дериватів BitMEX випадково розповсюдила конфіденційні дані* (<https://cryptobit.media>, 01.11.2019);

5) *криптоекономіка* – новий формат економіки, пов’язаний із різними фінансовими операціями, нагромодженням криптовалюти та ін.: *Проте експерти стверджують, що у майбутньому ситуація може змінитися і криптоекономіка зробить свій внесок у розвиток глобальної економіки* (<https://www.ukrinform.ua>, 28.03.2018);

6) *криптоіндустрія* – галузь, пов’язана з фінансовим (криптовалютним) обслуговуванням когось, чогось: *...фінустанови активно вивчають особливості криптоіндустрії і неодмінно незабаром почнуть направляти кошти в новий клас активів* (<https://znaj.ua>, 08.10.2018);

7) *крипториннок* – віртуальна сфера фінансових відносин, що стосуються визначення попиту, пропозиції, а також купівлі-продажу та інших операцій із криптовалютою: *Хардінг підкреслила, що фінустанови активно вивчають особливості крипторинку і неодмінно незабаром почнуть направляти кошти в новий клас активів* (<https://znaj.ua>, 20.11.2018);

8) *криптосервіс* – нова цифрова сфера кастомізованих (зберігання криптовалюти, якою володіє клієнт) і брокерських послуг, пов’язаних із захистом криптовалюти: *Ще один швейцарський банк упроваджує криптосервіси* (заг.) (<https://cryptobit.media>, 19.09.2019);

9) *криптостан* – матеріальне забезпечення, статки, прибутки, вимірювані криптовалютою: *Згідно з інформацією в Forbes, крипто-стан Уінкловосів становить близько 2,2 мільярдів доларів* (<https://cryptobit.media>, 15.04.2019);

10) *криптостартап* – компанія, що володіє певним різновидом криптовалюти. Пор. також: «Стартап (англ. *startup*), стартап-компанія – нещодавно створена компанія (можливо, ще не зареєстрована офіційно, але планує стати офіційною), що буде свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, не вийшла на ринок або почала на нього виходити і що володіє обмеженими ресурсами» (<https://uk.wikipedia.org/wiki/Стартап>). *Криптостартап Blocko зібрав \$7 млн із найбільших банків* (заг.) (<https://cryptobit.media>, 22.08.2019); *Швейцарський банк Arab Bank Switzerland дасть змогу своїм заможним клієнтам торгувати та зберігати криптовалюту bitcoin та ethereum. У цьому фінустанові допо-*

може криптостартап Taurus (<https://cryptobit.media>, 19.09.2019);

11) *криптосфера, криптопростір*, які відповідно є дериватами підрядних словосполучень «криптовалютна сфера» та «криптовалютний простір». Зазначені складні лексеми вказують на віртуальну територію поширення нової популярної фінансової одиниці – криптовалюти та дій, процесів, пов’язаних із нею. Пор. заголовок і речення з тієї самої статті: *Криптовалютні мільярдери. 5 людей, які розбагатіли на криптосфері* (заг.) *Криптовалютна сфера розвивається з кожним днем* (<https://cryptobit.media>, 15.04.2019). *Криптопростір* використовують як синонімічний відповідник лексеми «криптосфера»: *Щоб залишатися залученими в криптопростір й затребуваними в своїй ніші, банки тісно співпрацюють і з новими компаніями з фінтех-індустрії* (<https://znaj.ua>, 20.11.2018); *Як сказав Стівен Інландер з «Рафікі Кепітал», «немає бар’єрів для входу у криптопростір, окрім гарної оповідки про те, яку нішу заповнить твоя монета»* (<https://ukrainian.voanews.com>, 17.01.2018);

12) *криптоферма* – комп’ютерне обладнання, за допомогою якого генерують біткойни: *Посадовці Львівської залізниці на Тернопільщині організували криптоферму з генерування біткойнів, яка працювала від електроенергії підприємства. ... Упродовж 2019 року криптоферма використала електроенергії на 1 млн грн* (<https://www.032.ua>, 15.11.2019);

13) *криптоанархізм*. Докладне пояснення цього терміна подає «Радіо Свобода»: *Криптоанархізм – це філософія, яка виникла наприкінці 1980-х та полягає у використанні сильної криптографії для захисту особистої приватності, свободи слова, конфіденційного обміну інформацією та спілкування, а також прав людини* (<https://www.radiosvoboda.org>, 14.11.2017);

14) *криптомат* – подібний до банківських терміналів автомат, де можна купити криптовалюту за готівку, заплативши комісію й не маючи рахунку в банку. Зрідка натрапляємо на тлумачення цього поняття в тексті публікації: *Кому біткойн? У Києві з’явилися перші вуличні криптомати* (заг.). *У понеділок, 4 вересня 2017 року, почалося відкрите тестування в Україні системи криптоматів – автоматів із продажу Bitcoin в Україні. Перші шість криптоматів вже встановлені і працюють у Києві, повідомляється на сайті біржі криптовалют KUNA* (<https://nv.ua>, 04.09.2017); *В Україні з’явилися перші криптомати* (заг.). *Перші шість криптоматів для продажу електронної валюти біткойн за готівку встановив у Києві приватний підприємець*

(<https://24tv.ua>, 05.09.2017). Творення слова *криптомат* відбулося за аналогією до лексем, які нині існують і належать до частовживаних, наприклад *банкомат*. Обидві мовні одиниці є наслідком контамінації – різновиду деривації, що ґрунтується на явищі накладання слів. Цей тип словотворення докладно описала Ж. В. Колоїз (Колоїз, 2015: 96–104). Слова на кшталт *банкомат*, *криптомат* вважаємо контамінованими утвореннями, у яких відбулося накладання «усіченої кінцевої частини першого та початкової другого компонентів дериваційної бази» (Колоїз, 2015: 103): *криптомат* ← *крипто*[валютний] [авто]мат;

15) *криптолихоманка* – значне зацікавлення криптовалютою, бажання отримувати значний прибуток. Ця мовна одиниця полишає термінологічні межі й набуває ознак загальноживаності. Її функційний потенціал пов'язуємо передусім із семантикою лексеми «лихоманка» («2. перен. Метушливо гарячкова діяльність у якій-небудь галузі» (ВТССУМ, 2005: 615)), що є структурним компонентом дериваційної бази: *Кінець криптолихоманки. Facebook може перетворити Libra в аналог платіжної системи* (заг.) (<https://nv.ua>, 04.03.2020). Структурно-семантичну своєрідність такої мовної одиниці увиразнює її оформлення за допомогою лапок: «*Криптолихоманка* в Україні: журналісти розповіли про підводні камені і тонкощі майнінгу» (заг.). *Наразі в Україні настала ціла «криптолихоманка»* (<https://www.unian.ua>, 13.02.2018).

Іменники на позначення істоти чи сукупності людей із першою частиною *крипто-* – також складні за будовою мовні одиниці. У засобах масової інформації засвідчені такі субстантиви цього різновиду:

1) *криптоаналітик*, *криптоексперт* – компетентна в криптовалютних операціях людина, яка аналізує все, що пов'язано із цією валютою, дає йому оцінку: *Біткоїн може підскочити в ціні до 4 600 доларів, але тільки за певних умов. Про це розповів криптоаналітик і ветеран технічного трейдингу Пітер Брандт...* (<https://politeka.net>, 21.12.2018); *Тож про те, чи надійно вкладати в електронні гроші, та про цю валюту загалом говорили у розмовній студії «Правди. Наживо» із крипто-експертами Володимиром Присяжнюком та Станіславом Под'ячевим* (<https://vgoles.com.ua>, 25.01.2018);

2) *криптофахівець* – спеціаліст, кваліфікована людина, яка розуміється на криптовалюті та різноманітних криптовалютних операціях: *Фантазуючи, можна припустити, що колись за гроші, зароблені на виробництві обладнання для*

видобутку криптовалют, будуть створюватися школи для навчання блокчейн-розробників. Такі крипто-фахівці будуть готуватися за держзамовленням із подальшим залученням до будівництва електронної держави на розподілених мережах (<https://nv.ua>, 21.06.2017). У цьому реченні використано семантичний еквівалент до аналізованого слова – *блокчейн-розробники*;

3) *криптоюрист* – фахівець у галузі права, який працює з ринком криптоіндустрії, виявляє юридичні ризики та намагається їх усунути чи мінімізувати. Наприклад: *Крипто-юрист Джейк Червінський (Jake Chervinsky) в жартівливій формі повідомив, що BitMEX не обманював користувачів BitME, а випадково при розсилці забув використати приховану копію* (<https://cryptobit.media>, 01.11.2019);

4) *криптоспільнота* – лексема, яку використовують для маркування об'єднання людей, що мають спільне зацікавлення криптовалютою та всім, що з нею пов'язано: *...криптоспільнота чекає приходу «наступного біткоіна» ще з моменту появи оригіналу, а прихильність альткоінам – це «небезпечна гра»...* (<https://www.segodnya.ua>, 22.11.2018);

5) *криптоанархіст*. Поясненню цього терміна «Радіо Свобода» присвятило цілу статтю, частину якої захищуємо: *«Хто такі криптоанархісти та про що вони попереджають»* (заг.). *Прихильники цієї ідеології [криптоанархізм] – криптоанархісти – сприяють створенню умов для розвитку вільного суспільства XXI століття, виступаючи проти втручання держави у приватне та економічне життя громадян. Наприклад, вони не підтримують цензуру, яку держава нав'язує у спробі контролювати обмін інформації. Загалом криптоанархісти – високоосвічені інженери, ідеологія яких – це взаємоповага, вільний ринок, свобода вибору та повна лібералізація суспільства. «Бути криптоанархістом означає використання технологій для того, щоб контролювати свою приватність, гроші та транзакції. Це спосіб мислення. Не обов'язково потрібно бути технічно освіченим для того, щоб стати криптоанархістом»* (<https://www.radiosvoboda.org>, 14.11.2017).

На позначення людей, які впливають на криптовалютний ринок, журналісти подекуди використовують поняття, пов'язані з метафоризацією. До них належать лексеми із супровідним стилістичним забарвленням, зокрема *криптобики* – «трейдери, які заздалегідь скуповують цінні папери, сподіваючись, що їхня ціна з часом зросте, щоб потім вигідно продати їх дорожче» (<https://uk.wikipedia.org/wiki/Трейдер>), тобто йдеться про багатих трейдерів, які подібно до биків рухаються впе-

ред, здатні ризикувати, очікуючи зростання курсу. Близьке значення мають лексеми «*криптокит*», «*криптоакула*», якими також називають криптовалютних гравців на ринку, що можуть на нього вплинути. Наприклад: *Нещодавно «криптобик» Том Лі, зі свого боку, скорегував прогноз на курс біткоіна до кінця року, знизивши його до 15 тисяч доларів...* (<https://www.segodnya.ua>, 22.11.2018); *Іншими потенційними факторами, які могли вплинути на зростання ціни, є так звані **криптокити**, які вибирають цей момент для розміщення великих замовлень на купівлю BTC* (<https://ukr.media>, 08.07.2018). У науковій літературі трапляються й інші поняття на позначення різних за особливостями діяльності на криптобіржах трейдерів: *криптоведмеді* – трейдери, які спрямовують свої дії на те, щоб відбулося зниження курсу, прагнуть від цього отримати прибуток та подібно до криптобиків впливають і намагаються змінити криптовалютний ринок; *криптосвині* – жадібні трейдери; *криптовівці* – нерішучі, надто обачні учасники біржової торгівлі; *криптолосі* (від англ. *loss* – «збиток») – трейдери, які втратили кошти внаслідок криптовалютних операцій; *криптозайці* – трейдери, що заробляють на незначних коливаннях курсу; *криптововки* – досвідчені особи, які рідко помиляються. Проте в публіцистиці значна частина цих понять поки не засвідчена. Якщо й ідеться про різних трейдерів у текстах про криптовалюту та пов'язані з нею процеси, то зазвичай на їх позначення використовують такі назви, але без префіксоїда *крипто-*.

Деякі слова – назви людей із першою частиною *крипто-* перебувають поза межами термінологічної системи економіки, чому сприяє їхня друга частина. Ці номінації також використовують у медіатекстах економічної тематики: *Оприлюднено перший в історії список «крипто-багатіїв» за версією Forbes* (заг.). *Крім того, за інформацією видання, середній вік крипто-багатіїв порівняно з віком 400 найбагатіших американців Forbes становить 42 проти 67 років відповідно* (<https://www.unp.com.ua>, 07.02.2018); *У минулому році Ларсен потрапив в ТОП-400 найбагатіших людей світу за версією Forbes. Статок крипто-мільярдера оцінюється в 3,1 мільярд доларів* (<https://cryptobit.media>, 15.04.2019).

Заслуговує на увагу похідний субстантив *криптоман*, який виник на основі тенденції до аналогії. Цей дериват позначає людину, яка захоплюється криптовалютою. Він утворений за зразком прототипів *меломан*, *бібліоман*, *ігроман*, *клетоман* шляхом додавання суфіксоїда *-ман*, співвідносного зі словом *манія* («Манія. ... 2. перен. Паталогічна, сильна пристрасть, потяг до чогось (напр., графоманія)» (ВТССУМ, 2005: 645)): *Сподіваємося, що новообраний Парламент прийме закон на базі одного з цих законопроектів або інший закон, більш сприятливий для «криптоманів», що стимулюватиме збільшення офіційних операцій із криптою та наповнить державний бюджет збалансованими податками від таких операцій* (<https://jur-gazeta.com>, 20.08.2019). За семантичним потенціалом близькими до нього вважаємо складні слова *криптоентузіаст* і *криптофанати*: *Наша редакція Cryptobit.Media приготувала для всіх крипто-ентузіастів і просто любителів дізнатися щось новеньке кілька найцікавіших фактів про криптовалюту* (<https://cryptobit.media>, 11.10.2019) (доречніше писати виділене слово разом); *«Навіть криптофанати можуть подумати, що все скінчено», – зазначив Брандт* (<https://politeka.net>, 21.12.2018).

Висновки. Отже, студіювання неотермінів економічної тематики дає змогу з'ясувати їхню активність і визначити продуктивність словотвірних типів цих мовних одиниць. Термінологічну систему економіки поповнили неолексеми з префіксоїдом *крипто-*, що формує низку складних іменників, які водночас можуть слугувати твірною базою для творення інших номінацій переважно суфіксальним способом. Складні термінологічні неодеривати називають реалії, дії, процеси, пов'язані з віртуальними (цифровими) коштами. Найуживанішою з-поміж аналізованих інновацій є *криптовалюта*. Лексеми з першою частиною *крипто-* структурують дві групи: зі значенням неістот та істот. Частина з них виходить поза межі економічної, зокрема фінансової, термінології, поповнюючи сферу загальномовних одиниць. Перспективу дослідження становить опис лексико-дериваційних ознак новітніх економічних термінів на позначення соціальних виплат, пільг та субсидій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Колоїз Ж. В. Неузуальне словотворення : монографія. Кривий Ріг : Астерікс, 2015. 156 с.
3. Навальна М. Лексика української газетної періодики початку ХХІ ст.: джерела поповнення та стилістичне використання : монографія. Переяслав-Хмельницький : КСВ, 2018. 350 с.

4. Стишов О. А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). Київ : Пугач, 2003. 387 с.
5. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.
6. Стартап. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Стартап>.

REFERENCES

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language] / uklad. i holov. red. V. T. Busel. K., Irpin: VTF «Perun», 2005. 1728 s. [in Ukrainian].
2. Koloiz Zh. V. Neuzualne slovotvorennia: monohrafiia [Unusual Word Formation: Monograph]. Kryvyi Rih: NPP Asteriks, 2015. 156 s. [in Ukrainian].
3. Navalna M. Leksyka ukrainskoi hazetnoi periodyky pochatku KhKhI st.: dzherela popovnennia ta stylistychnе vykorystannia: monohrafiia [Vocabulary of Ukrainian Newspaper Periodical of Beginning of XXI Century: Sources of Replenishment and Stylistic Use: Monograph]. Pereiaslav-Khmelnytskyi: «Vydavnytstvo KSV», 2018. 350 s.
4. Styshov O. A. Ukrainska leksyka kintsia KhKh stolittia (na materiali movy zasobiv masovoi informatsii) [Ukrainian Vocabulary of Late XX Century (based on mass media language)]. K.: Puhach, 2003. 387 s.
5. Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of Foreign Words] / uklad. S. M. Morozov, L. M. Shkaraputa. K.: Naukova dumka, 2000. 680 s.
6. Startap. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Startap>.